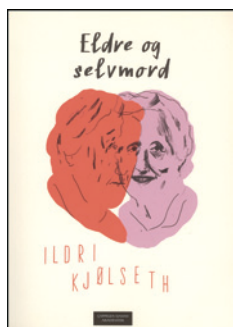

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Hvorfor begår eldre selvmord?

Ildri Kjøseth
Eldre og selvmord
 142 s. Oslo: Cappelen Damm Akademisk,
 2014. Pris NOK 218
 ISBN 978-82-02-44158-6

Hvorfor dør eldre af selvmord? Dette er det centrale spørsmål i Ildri Kjøseths bok *Eldre og selvmord*. Bogen en god introduktion til området omkring ældres mentale helse som at giver bud på hvorfor eldre har den høyeste selvmordsrate iblandt alle aldersgrupper. Det beskrives f.eks. hvordan viljestærke og beslutningsdygtige mænd kan komme i livssituationer, hvor de ikke ser nogen acceptabel vej frem. Men at de heller ikke formår at kommunisere dette videre til omgivelserne: «En sønn beskrev det slik: «Han må ha følt seg helt elendig. Likevel avslo han å få hjelp.»» Disse historier fra eldre menneskers otium hører ikke hjemme i velfærdssamfund som vores.

Målgruppen er bred. Social- og sundhedspersonale som beskæftiger sig med eldre ville få stort udbytte. Selvom bogen er uddypende, er den også velegnet for personer uten faglig innsigt. Der kræves ikke forkunnskaber udover interesse for ældres velbefindende. Hensigten er at give et overblik over hvad ved vi om ældres selvmord og formidle en forståelse for hvorfor og i hvilke situasjoner eldre bliver selvmordstruede. Første del giver indblik i demografiske forhold og forklarer aldringsteorier, ligeledes beskrives sociale og psykologiske forståelsesmodeller. Kapitel 4 og 5 udgør den centrale del, og efterfølgende behandles forebyggende strategier.

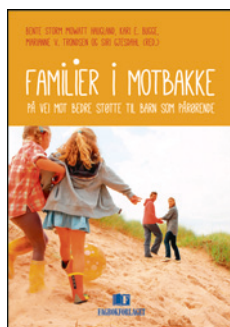
Dr. Kjøseths viden på området kommer fra førstehåndserfaringer, idet hun igennem en længere årrække har arbeidet som geriatrisk læge. Hun interviewede pårørende, nærtstående og behandlere til 23 eldre personer som døde af selvmord. Deres utsagn og fortolkninger af hvorfor selvmordene skete giver chokerende indblik i et behandlingssystem som ikke fungerer. Ældre foretrekker at sette en ende for deres liv fremfor at være en byrde for systemet; det falder dårligt i samklang med den velfærdsstat som vi gerne ser os som medlemmer af. Man kan håbe at politiske talspersoner vil tage dette som en incitent til at øge indsatsen på eldreområdet.

Den generelle oppfattelse indenfor selvmordsforskning er at ikke-diagnostiserte depressioner er en af de væsentligste forklarende faktorer for eldre (mænds) selvmord. Det er derfor yderst interessant at forfatteren ikke deler denne gängse oppfattelse. Særlig sundhedsvæsenets manglende evne til at opfange selvmordstruede eldre samt skabe levedyrdige livsforhold for eldre i de år når funksjons- evnerne bliver mindre, fremhæves.

Bogen bærer tydelig præg af Kjøseths kliniske og medmenneskelige innsigt i premisser som eldre mennesker lever under og fortjener at blive læst.

Annette Erlangsen
 Seniorforsker, Forskningsenheden
 Psykiatrisk Center København
 Danmark

Skritt på veien

Bente Storm Mowatt Haugland, Kari E. Bugge, Marianne V. Trondsen et al, red.
Familier i motbakke
 På vei mot bedre støtte til barn som pårørende. 305 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2015. Pris NOK 450
 ISBN 978-82-450-1651-2

I januar 2010 fikk helsepersonelloven og spesialisthelsetjenesteloven bestemmelser som omhandler ivaretagelse av barn som pårørende. Helsepersonell skal bidra til å ivareta det behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn av pasienter med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade, kan få som følge av forelderens sykdom.

De fire redaktørene og deres 26 medforfattere er fra ulike deler av landet og har noe forskjellig faglig bakgrunn, blant annet som sykepleiere, sosialarbeidere, krisepsykologer, familierapeut og leder for Barns Beste. De har åpenbart et genuint engasjement for å bidra til økt kunnskap og bedre tilbud til barn som pårørende.

De 21 kapitlene er delt inn i 4–7 deler og dekker kunnskapsgrunnlaget, et bredt spekter av utfordringer innen feltet og modeller for tiltak. Dessverre blir det mange gjentakelser, for eksempel funn fra norske og utenlandske undersøkelser. Etter min oppfatning er det også for lite konkrete eksempler på hensiktsmessige tiltak og samarbeidsmodeller. Et unntak i så måte er beskrivelsen av utfordringer og tiltak for barn og foreldre ved Tiller DPS døgnenhet i Trondheim. Selv om tilsvarende type virksomhet kan være vanskelig å gjennomføre på f.eks. en lukket akuttavdeling, kan fagprosedyrene for barn som pårørende, tilpasses den praktiske virkeligheten.

I den andre delen, *Familier med psykisk sykdom og/eller rusavhengighet*, er det tre kapitler hvor fire anonyme kvinner beskriver sine opplevelser som barn: Ina og Maria som vokste opp i en familie med høyt konfliktnivå og mor som ble psykotisk, Anja som beskriver oppvekst i et hjem med alkoholmisbruk, og Benedikte som opplevde at moren fikk kreft og at faren døde akutt i hjemmet mens moren levde ytterligere noen år før hun døde av kreften.

Disse eksemplene belyser de mange utfordringene både pasientene og barna deres står overfor i slike situasjoner, og at det er behov for bedre ferdigheter og holdninger både blant helsepersonell og i barnevern. Disse kasuistikkene kunne med fordel vært brukt som eksempler på hvordan slike problemer kunne vært taklet, basert på retningslinjer og norsk og utenlandsk forskning som boken refererer til.

Kort sagt: en bok som gir en omfattende oversikt over «The state of the art» med mange gode intensjoner. Forhåpentligvis kan den bidra til bedre intervensjoner, klinisk samarbeid og praksis innen et viktig felt.

Inger Helene Vandvik
 Pensjonert lege
 Slependen